

**Sermones: Petri Hieremie Panormitani ex Sicilia: F.
co[n]uent[us] ordinis Predicatoru[m] bononiensiu[m]:
tam preclari q[uam] omnigene eruditio[n]is refertissimi.
omnibusq[ue] euangelica documenta ...**

Petrus <de Hieremia>

[Augsburg], 1514

VD16 P 1883

De sex motiuis principalibus quib[us] mouetur p[e]c[ca]to[r]
p[e]ni[tenti]am agere. ser. vj.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70359)

De Penitentia

Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra
huius habitatio dissoluatur: quod edificatio de
ex deo habeamus domum non manu factam in
celis. postmodum in fine mundi expectamus
gloriam corporum. Phil. iiij. Saluatorem expectamus
dominum nostrum Iesum Christum: qui re-
cor. hu. nre confisi. cor. cla. sue. De istis duo-
bus ultimis beneficiis David valde regra-
tiatur deo dicit. Benedic anima mea domino: et
noli obliuisci omnes retributiones eius: qui pro-
pitiat omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat
omnes infirmitates tuas: qui redi. de. inte. vita-
tuam: qui cor. re. in misericordia et miserationibus:
qui replet in bonis desideria tua. et renouabis ut aq-
la iuuentus tua. Ergo penitus agite, Amē

De sex motibus principalibus
quibus mouetur peccator penitentiam
agere. Semo. vi.

Penitentiam agi-

te 22. Supra sermone primo. p-
posita sunt tredecim motiua si-
ue rationes ad penitentiam pagendam: et dictum est
de primo in modo. In isto sermone in-
tendo predicare de sex subsequenti-
bus oritur theologicis questionibus. Queritur
tur. Utrum de peccato per penitentiam remissio reue-
tur homo amplius penitere: Arguitur quod non:
Homo non potest esse certus de lege omnium
de remissione culpe sue, iuxta illud Eccli.
ix. Nemo scit vtrum odio an amore dignus
sit. ergo si non semper penitet: periculo discrin-
nis se exponit. quod quilibet vitare tenetur.
In oppositum. Vera penitentia hic reddit homi-
nem innocentem: sed innocens penitere non re-
netur. ergo homo post peccatum remissionem de il-
lis penitere non tenetur: et sic questio manet
per utraque parte dubia. Ad questionem respon-
dendum est secundum Rich. sup. iij. sen. di. xij. ar.
ix. q. i. quod penitentia potest accipi per penitentiam que est vir-
tus: vel per penitentiam quod est sacramentum. Deo ergo quod
de peccato remissio per penitentiam quod est virtus: re-
netur homo sacramentum penitentiam suscipere si potest. s.
accipiendo penitentem: pro exteriori actu vir-
tutis non tenetur homo penitere de peccato per pe-
nitentiam remissio: et quantum ad culpam et quantum
ad penam. similiter nec loquendo de penitere
in quantum dicit interioris actus: virtutis: nisi

in casu. si quantum non adest probabilis conse-
ctura. De remissione peccati autem: quando de
peccato suo ex deliberatione recogitat: tunc enim
illud deestari tenetur. Non enim fideliter ter-
uat reparatum sedus: vnde amicitie cui actu
non displicet quando de hoc deliberat illud
quod inter ipsum et deum causa fuit inimicie
continue: tunc tenetur habitualiter penitere quoniam
non potest dimittere habitum penitentiae nisi ruendo
in peccatum mortale. De habitu autem penitentiae
aut de interiori actu in casibus supra dictis
intelligi debet illud verbum Hugo. ij. li. de
sacra. parte. i. c. ij. cum dicitur. Necesse habes
semper penitere: satisficere potest nimis face-
re non potest. melius est ut plus facias quam mi-
nus. Ad argumentum dicitur quod homo non potest cer-
tus esse de remissione peccati: certitudine sci-
entiae non sufficit certitudo probabilis conse-
ctura: ad hoc quod si exponat discrimini si ita
non vacat actui non penitendi sicut antequam
haberetur probabilis coniectura de remissione
peccati sui. Tunc autem est probabilis coniectura
quoniam homo fecit quod in se est: dolendo: confite-
ndo: satisfaciendo: et propositum causam habendo.
penitentiam ergo agam? Ad qua non ex-
hortantur verba praesumpta. et sic de aliis.

Primum ergo motiui istius sex est.

Primum est saluatoris exemplaritas.

Secundum est angelorum festiuitas.

Tertium est gratie preciositas.

Quartum est anime securitas.

Quintum est glorie sublimitas.

Sextum est mortis dubitas.

Primum ergo motiui est saluatoris ex-
emplaritas. Pro huius ergo motui declar-
atione notandum: quod ut ponit Thomas. parte
iij. q. xviij. ar. vi. Est conclusio vera et fir-
ma in sacra theologia per fidem catholicam ap-
probata. quod super omnes homines mundi saluator
noster habebat unam excellentiam inter ceteros
ras: quod inter animam et corpus. siue inter spiritum
et carnem: et inter rationem et sensualitatem: nullam
habebat resistantiam: et tractatorem: sed
quicquid volebat animam: volebat et corpus: quia
quod ratio et sensualitas sine aliqua contra-
dictione. Non sic in nobis et ceteris hominibus: quia
anima vult unum et caro aliud. Verbi gratia.
Anima vult ieiunare: caro comedere. anima
orare corpus ludere. anima vigilare: corpus
dormire. anima delectari de castitate: corpus
de luxuria. Unde apostolus Gal. v. Caro concupit

scit aduersus spm: spūs autē aduersus car
nē. Nec autē sibi inuicē aduersant: vt nō q̄
cūq; vultis illa faciatis. Itēz Rom. vii.
Scio em̄ q̄ nō habitat in me: hoc ē in car
ne mea bonū, nā velle adiacet mihi: p̄fice
re autē bonū nō inuenio. Non em̄ qd volo
bonū hoc facio: s; qd nolo malū hoc ago.
Et hoc est bellū valde durū in q̄ exercēt
oēs scī viri: quia pueri et p̄tōres nō sen
tiūt istā cōtrarietate: q̄ nō resistunt s; obe
diunt carni: sicut equi et muli quib; non
est intellectus. Vñ intantū p̄ualer hoc bel
lum: q̄ nō pōt in eo haberi victoria nisi p
grām dei. Vñ apls cōplangēs hūane fra
gilitati et miserie sic ait. Eodelector em̄ le
gi dei fm̄ interiorē hoīez. Vñ deo autē alā
legē in mēbris meis repugnantē legi mē
tis mee: et captiuante me in lege p̄cti: que
est in mēbris meis. Infelix ego hō q̄s me
liberabit de coipe mortis huius? Et respō
dit. Gratia dei p̄ ielūm ch̄m dñm nostrū.
Ro. vii. Ad istam autē grām habendā ne
cessaria est oīo deuotio: ideo dñs in nocte
passionis apls horrabat dī. Vigilate et
orate: vt nō intretis in tērationē. Spiritus
qdē p̄p̄rius est: caro autē infirma. Mat.
xxvi. Qd illi tres nō fecerūt: q̄ neq; vigi
lauerūt neq; orauerūt. et iō in h̄ bello succu
buerunt: q̄ timore mortis fugerūt et fidē
p̄siderunt: et Petrus ipm̄ ter negauit zc.
Sed in saluatore nro nō sic erat: q̄ semp
inter aīam et corpus fuit p̄formitas et per
fecta subiectio corporis ad aīam et sensuali
tatis ad rationē: multo magis q̄ fuerat
in p̄mis parentib; in statu innocentie. Et
p̄ declaratione differētie nota rōnem et au
croitatē. Rō est ista. Contrarietas in no
bis p̄cedit ex infectiōe pestifera p̄cti origi
nalis: p̄pter quā natura humana est diffi
cilis ad bonū et p̄na ad malū. Iuxta illud
Gen. vii. Sensus em̄ et cogitatio humani
cordis p̄na sunt ad malū ab adolescentia
sua. P̄p̄t qd etiā David cōplangēs dī
cebat. Ecce em̄ in iniqui. cō. sum: et in per.
p̄. me mea. ps. l. Cōstat autē q̄ ch̄s nō
cōtrari originale: q̄ non ex virili semine
sed mystico spiramine verbū dei factū caro
fructusq; v̄tris floruit. Lu. j. Spūserūs
supuenit in te: et vir. altissi. obum. tibi zc.
Itēz Mat. j. Qd in ea natū est de spūsan
cto q̄. Ideoq; in ch̄o nō fuit ista contra

rietas, q̄ cessante causā cessat effectus. c.
q̄ cessante. de appel. P̄z ratio. Auctori
tas habet p̄ David ps. lxxxiij. Item pas
ser inuenit sibi domū et turtur nidum vbi
re. pul. suos. Passer volans significat spm̄
ch̄i: et turtur fecit carnē ch̄i: q̄ fuit castissi
ma signata p̄ turturē. que est adeo casta
q̄ mortuo masculo nulli alteri sociat: nec
ponit se in arborē viridi sed arida: nec bi
bit aquā clarā sed turbidā: et dat gemitus
p̄ carū. Sic caro ch̄i fuit castissima et
sem̄ in paup̄tate dolore et erūna tēpora
li et placentu voluit esse. P̄z. Pauper sum
ego: et in laborib; a iuuetute mea. Itēz ali
bi. Detorētē in via bibit. Dicit ḡ: passer
i. ania ch̄i inuenit sibi domū: et turtur. i.
caro nidum. i. in celo. Et ibidē prius p̄z
mittit. Cor meū et caro mea exultauerūt
in deū viui. Et alibi. Sitiuit in te ania
mea: q̄ multiplici tibi caro mea. P̄z autē
croitās. Nec obstat p̄dictis qd dicit Lu.
xxij. Factus in agonia p̄lixius orabat: et
factus est sudor ei: sicut gutte sanguinis
decurrētis in terrā. Et quo videt q̄ inter
rōnem et sensualitatē fuerit cōtrarietas ex
q̄ p̄cedebat illa agonia: q̄ cōtraria sunt s; zc.
idem et respectu eiusdē. Ratio autē et sen
sualitas nō erant discordantes: quia nō fm̄
idē sed diuersis respectib; ferebant ad pas
sionem. Ratio em̄ volebat passionem put
erat saluifera toti humano generi: nō au
tez put erat afflictio innocentis: q̄ hoc mō
etiā voluntas rōnis ch̄i refugiebat passi
onem. Vñ ibidē dicit. Non mea voluntas
sed tua fiat. Sensualitas autē cui non est
conferre sed in aliqd absolute fert: nō vo
lebat hanc passionē. Et in hoc concordat
voluntas rōnis volūtati diuine: quia nec
ipse de passionē ch̄i volebat fm̄ se cōside
ratā. nec i h̄ dicebat sensualitatis rōi: nec
rōnē retardabat voluntati rōnis. Placeb
bat autē ch̄o fm̄ voluntatē diuinā et etiaz
fm̄ voluntatē rōnis: vt voluntas natura
lis in ch̄o et voluntas sensualitatis fm̄
ordinē sue nature mouerent. vt no. Tho.
parte. iij. q. xviij. ar. vj. Duplici ergo ratio
ne sensualitas nō discordabat a rōne. Pri
ma: quia ratio et sensualitas non circa idē
sed circa diuersa ferebatur. Secūdo: quia
morus ille sensualitatis placebat rōni et
diuine volūtati. Et si dicat. Unde ergo il
q̄ iij

De Penitentia

la agonia pcedebat? Respondeo q agonia
illa nō fuit in chō qntū ad partē anie ra-
tionalē: fm qd importat cōcertationē vo-
luntatū ex diuersitate rationū pcedente:
sed fuit agonia illa qntū ad prē sensitīuā/
fm qd importat timorē infortunij iminē-
tis: fm Tho. q. vbi s. in rāstione ad tertīū
ar. Et predictis ergo prē q chōs nullā cō-
tradictionē habebat inter carnē et aīam: et
cōtēter nūq̄ pccm cōmīsit/nec cōmīte-
tere poterat. j. Pe. ij. Qui pccm non fecit/
nec inuēctus est dolus in ore eius. et nīlō
mīnus ipse pñiam egit de pctis: nō quīdē
suis sed nris: q̄ reputabat sua ppter vnio-
nem capitis et mēbroz. Et hoc patz qntū
ad oēs tres pres integrales pñie. ¶ Pñis
mo nūq̄ habuit pccm cōmīsit. Ps. xxi.
Factū est cor meū tanq̄ cera liqueces in
medio cordis mei. ¶ Sēdo confessus est
pccā: et hoc bis. Pñmo in vita. Ps. De-
tu scis insipientia meā et delicta mea a te
nō sūt abscondita. Nota delicta mea. i. pñi.
Sēdo in morte. Ps. xxi. Deus meus
respice in me: q̄ me dereliquisti longe a
salute mea pba delictoz meoz. Nota lon-
ge a salute mea. Nīco. de lxx. sic exponit. s.
corpali. qz nō fuit pseruatus a morte/ver-
ba delictoz meoz/delicta pñi sua dicit.
tum ppter mēbroz et capitis affinitatē: tū
qz sua fecit quodāmodo sustinendo p eis
penā. Iuxta illud ps. Que nō rapui/tūc
exoluēbam. Ad idēz facit illud Job/vbi
loquit Job in pñia chōi dī. Vnam ap-
pendere pccā mea quibz tām merui: et
calamitas quā patior in statera quasi are-
na maris: hec grauior appareret. ¶ Tercio
satisfecit p eisdē peccatis orando/ieiunan-
do/patiendo frigus/famē/sitim/vigilan-
do: ita q tota scitissima vita sua fuit semp
in doloribz et penis/vt satisfaceret p pecca-
tis nostris q sua reputabat. Ps. Pauper
sum ego: et in laboribz a iuēctute mea. Et
altat autē. s. in cruce humiliatus et cōtur-
batus. Fiat ergo ratio a maiori. Si salua-
tor noster q nō indigebat penitētia/fecit
pñiam cōterendo/cōfitendo et satisfaciē-
do: vt dictū est. ergo mīto magis nos pec-
catores tē. Nāz oīs chōi actio nostra est
instructio: vt ait Aug. Nota exemplū de
Cesare Julio: qui nūq̄ legif dixisse mī-
sericordis: sed eam ad prelū. Sic sal-
uator tē. Joā. xij. Exēplū em dedit vobis
vt quādamodū ego feci vobis: et vos faci-
atis. ¶ Sēdo mortuū est angeloz se-
nititas. Angeli nūq̄ magnū festū faciūt
de peccatore cū cōuertit ad pñiam. Lucē
xv. Gaudius erit angelis dei sup vno pec-
catore pñiam agente. Potes referre para-
bolam q̄ ibi legif. Nota etiam curia cele-
stis letatur et excitat nos ad pñiam vici-
s. Reuertere/reuertere sumamitis tē. Vide
sapia sermone proximo pre. liq. verlu: nec
solum. Et ecōtra vero angeli dolent/quā-
do peccamus: intelligendo tamē de dolo
re exprobratōis. Iuxta illud Esa. xxxij.
Ecce vidētes clamabūt foris angeli. Angeli
pacis amare pccōsitas tē. Quis non do-
let quādo thesaurū magnū amittit: Quā-
tum dolet mercator/quādo nauis in qua
totum thesaurū suū habebat perditur tē.
Quanto magis ergo debet dolere pecca-
tor de amissione gratie: q̄ est thesaurus in-
extimabilis. De quo Sap. vii. Prepositū
illā regnis et sed: bus: et diuitias nīl esse
dixi in cōparatiōe illius. nec cōparatū illi
lapidē preciosum: qm̄ omne aurū in cōpa-
ratiōe illius arena est exigua. quo qui vi-
fuerint/participes facti sūt amicitie dei.
Itē si quis haberet aliqd signū a rege: per
qd oīa obtineret/etiā si pereret regnū: qntū
doleret si h signū amitteret. Tale signū est
grā. Declara tē. Jo qntū dolere oīs pccōs
de grā amissa. Hierē. vii. Lucrū vniuersi
et fac tibi planctum amarū. ¶ Quatuor
mortuū est anie securitas/qua pñit homo
p peccatū. vt dicit infra sermone. liq. pñi
vi. Ecōtra vero per penitentiā recuperat
securitas anie. Vñ versus. Abīz timore
dei viues homo cūcta timebit. Luncra
ment eū/si timer ipse deū. Experiētia doc-
docet: qz is qui est in peccato/maxime ti-
met aduersa: et spēaliter mortē. Sed is q
est in gratia/aut nō timer: aut si timer na-
turali quodāmodo timore: confortat ma-
xime a ipe future vite et future glorie: quā
sperat p grām quā habet. Ro. v. Non solū
autē sed et gloriāmur in tribulationibz: scilicet
entes q tribulatio patientiā operatur: pa-
tientia autē probatōne: pbatio sō spem
Spes autēz nō confundit. quia charitas
dei diffusa est in cordibus nostris per spm

De penitentia

eis: q̄ necessario moriuntur sunt: q̄d accidat
ut moriantur: sed moriendo q̄ tre cogantur.
Cū igit̄ ch̄iani nouerint longe meliores
fuisse religioſi paup̄is morte: inter lingen-
tū canū linguas: q̄ imp̄i diuitis in pur-
pura: et biſſo dorreda illa genera morituz:
q̄d mortuis offuerit: q̄ bñ vixerūt: bec ille.

De malignitate pcti. Ser. viij

De penitentiā agi

Pte 22. Supra duobz p̄m̄i ser-
monibz dictū est de ſep̄e mori-
uis: p̄uocātibz nos ad p̄niam: modo ſequi-
tur p̄dicare de octauo motiuo q̄ q̄dez est
peccati malignitas. Salutes p̄go maria.
¶ Pro fundamento ſermonis qui est de
p̄cto oritur theologicis queſtio.
¶ Querit̄ utrū potētia peccādi ſit mala.
Arguit̄ q̄ ſic: cul? vſus malus est ipſum
quoḡ malū est: ſicut cur? vſus bon? est 22
Sed vſus potētie peccandi est peccare:
et peccare est malū: igit̄ et potētia peccandi
mala est. ¶ In oppoſitum: ſi potētia pec-
candi est mala: igit̄ potens peccare est mal?
sed iuſtus et ſc̄tus p̄t peccare: ergo iuſt?
et ſc̄tus est mal? Quod est falſuz: igit̄ po-
tētia peccandi est mala: et ſic q̄ſtio manet
p̄ vtraz p̄e dubia. ¶ Ad q̄ſtionē reſpō-
dēdū est: ſm̄ Bonaue. ſup. q̄. ſen. di. c. liij.
q̄. ij. q̄ ſicut potētia reſpectu bonoz non
dicit̄ actualē ordinationē ad effectū: ſz ſo-
luz habituale: volūtas vero dicit̄ actualē
ordinationē: ſic et in malis itelligendū est
q̄ potētia nō dicit̄ actualē ordinationē ad
effectū: ſed potius habituale: vñ non dicit̄
aliquis habere potētiā male faciēdi: q̄a
actualit̄ tendat in malū: ſed quia p̄t ten-
dere in malū. Volūtas aut̄ actualē ordi-
nationē dicit̄: nō em̄ dicit̄ iſte vult̄ ma-
lum: niſi quādo actualit̄ tendit in maluz:
quia volūtas est approximatiua ipſi? po-
tētie ad agendū: et ideo q̄ eſſe malū dicit̄
aliquē defectum p̄ſentem in eo: vel circa
id de quo dicit̄: hinc est q̄ volūtas peccā-
di mala: et velle peccare est malū. Potētia
aut̄ peccādi non est mala: q̄d paret quia ſi
potētia peccandi est mala: aut̄ ergo ma-
lo pene: aut̄ malo culpe: malo pene non:
quia illud ſequit̄ malum culpe: malo cul-

pe nō: quia culpa p̄ſequit̄ peccandi potē-
tiā tempore et natura. Prius em̄ hō et ani-
gelus peccare potuit q̄ peccauit: ſequit̄ q̄
potētia peccandi nō est mala. ¶ Ad ar-
gumentū dicit̄ q̄ vſus potētie peccandi
in q̄trum hōi est mal? dicendū est q̄ ma-
xima illa intelligit̄ de vñ ad quē vnaque
q̄ res directe: et de proximo ordinat̄: ſed
potētia peccandi nō ordinat̄: nec directe
nec de primo ad actum peccādi: pio eo q̄
illa eadē potētia est ad oppoſita: et ad ſuoz
oppoſitum ordinatur p̄ ſe: ad hoc aut̄ ordi-
natur p̄ accidens: vñ oppoſituz pcti est ei?
vſus: et pcti est eius abuſus. Et ideo non
ſequit̄ q̄d ſi peccare ſit maluz: quod p̄ter
hoc potētia peccādi ſit mala. Si igit̄
habem? potētiā peccandi non peccam?
Quia in pctō est magna malignitas: de q̄
infra dicit̄: et ſi peccauimus penitentia
agamus de pctō: ad quā agendaz nos et
hortant̄ verba p̄aſſumpta: et ſic de alijs.
¶ Quanta ſit pcti malignitas: et quanta
mala ex eo p̄cedāt: q̄ lingua est narrare ſuf-
ficiens: aut̄ quis intellet? cogitare: p̄o-
fecto nullus: q̄ infinitoz maloz peccatū
mortale est cauſa et origo. Id dicit̄ Hierō-
nime. ij. Scito et vide q̄ malū eſt: et ama-
ruz dereliquiſſe te deū dñm tuū: nō eſſe
timorē eius apud te: dicit̄ dñs exercitū.
Sed p̄ modo intelletus noſtri poſſum?
p̄ſiderare viginti duo mala: que ex pecca-
to p̄cedunt. Quoz prima ſep̄e ſunt ma-
la generalia: que inferunt̄ cōtra deū et crea-
turas. Reliqua quindecim ſunt ſpecialia
q̄ inferunt̄ ipſi peccatori: et ſunt iſta vñ.
Primū est diuine maiestatis offeſſiū.
Secūm redemptoris contemptiū.
Tertiū p̄m̄oz viuētiū infectiū.
Quartū ſuffragioz ſubtractiū.
Quintū dñatorz prurbariū.
Sextū beatorz contriſtatiū.
Septimū elementoz corruptiū.
Octauū diuine inimicitie cauſatiū.
Nonū pctōz viliſicatiū.
Decimū a corpe ch̄i ſeparatiū.
Undecimū intellet? execratiū.
Duodecimū affectus induratiū.
Tertiūdecimū timoris inuſſiū.
Quartiūdecimū naturaliū bonoz
vulneratiū.
Quintiūdecimū ſpiritualiū reb̄arū